HELDU DEN MAIATZAREN 28KO UDAL HAUTESKUNDEETARAKO JARRAIBIDEAK

Apirilaren 3ko 207/2023 Errege Dekretuak, zeina gaur argitaratu baita, apirilaren 4an (80. EAO), udal hauteskundeen deialdia egin du heldu den maiatzaren 28rako.

Une honetatik aitzin, hauteskunde-prozesuak berezkoak dituen jardun askoren epe kontaketa hasi da, besteak beste, hautagai-zerrendak aurkezteko epeena, hauteskunde-errolda jendaurrean jartzekoa eta hauteskunde-mahaiak osatzekoa, etab.

Bestalde, gogoan izan behar dugu maiatzaren 27an bukatuko dela egungo udalkideen agintaldia. Horrenbestez, egun horretatik aitzin eta hautetsi berriek beren kargua hartu eta tokiko udalbatzak eratu arte, udalek jardunean jarraituko dute administrazio arrunteko aferetarako soilik, eta sekula ez dute gehiengo kualifikatua behar duen erabakirik hartuko.

Garrantzitsua da kontuan hartzea ezen, **udal hauteskundeak egin arte** debeku dela obrak edo zerbitzu publikoak edo horien proiektuak inauguratzeko ekitaldirik egitea, edozein dela ere ematen zaion izena, ezertan galarazi gabe obra edo zerbitzu horiek funtzionamenduan has daitezkeela delako epe horretan. Epe horretan, halaber, debeku da ekitaldirik antolatu edo finantzatzea (zuzenean nahiz zeharka), lortutakoaren aipamenik egiten duenik edo hauteskunde kanpainan erabiltzen diren adierazpenik eta irudirik edo antzekorik erabiltzen duenik.

Maiatzaren 27a hausnarketa eguna da eta, hortaz, guztiz debeku da hauteskunde propagandarik zabaltzea edo kanpaina ekitaldirik egitea.

Segituan, informazio gehiago zehaztuko dugu hautagai-zerrendak aurkezteari eta hauteskunde-prozesuari dagokionez udalak dituen betebeharren gainean.

1.- HAUTAGAI ZERRENDAK AURKEZTEA

Alderdiez, koalizioez eta alderdien federazioez gain, beren hautagai-zerrenda aurkez dezakete hautesle-elkarteek ere. Azken horiek udalerriko hautesle-erroldan izena emana duten hautesleen sinadura-kopuru bat behar dute, eta sinadura horiek notarioak edo udaleko idazkariak egiaztatuko ditu.

5.000 biztanle baino gutxiago dituzten udalerrietan, hauteskunde-erroldan izena emanda daudenen %1etik beherakoa izanen ez den sinadura-kopurua behar da, betiere, aukeratu beharreko zinegotzien kopuruaren halako bi baino gehiago denean sinatzaileen kopurua. 5.001

biztanletik 10.000 biztanle artekoetan, gutxienez 100 sinadura. 10.001 biztanletik 50.000 biztanle artekoetan, gutxienez 500 sinadura. Iruñean, gutxienez 3.000 sinadura.

Garrantzitsua da kontuan hartzea, Hauteskunde Batzorde Zentralaren azaroaren 23ko 1/2022 Jarraibidea, zeinak hautesle-elkarteek udal hauteskundeetara aurkeztu behar dituzten abalak sinadura elektronikoaren bidez ziurtatzeko prozesua ezartzen baitu. Kasu horretan, udalak baliozkotzat jotzen dituen sinadura elektronikoko prozedura baten bidez egin ahalko da eta idazkaria izango da sinadura baimendu beharko duena. Horretarako, Udalak egoitza elektronikoan jarri beharko du udal hauteskundeetan hautesle-elkarteek abalak aurkezteko baliozkotzat jotzen dituen sinadura elektronikoko sistemen zerrenda.

Hauteskunde Araubide Orokorrari buruzko Lege Organikoaren 44. artikuluan xedatuarekin bat, alderdiek, federazioek, koalizioek edo hautesle-elkarteek ezin dute hautagaitzarik aurkeztu baldin eta judizialki legearen kontrakotzat jo eta desegin edo bertan behera utzitako alderdi politiko baten jardunari jarraitzen badiote edo hura ordezkatzen badute. Ondorio horietarako, kontuan hartuko da funtsezko antzik dagoen hautagaitzak zuzendu, ordezkatu edo administratzen dituzten pertsonen egituren, antolamenduaren eta funtzionamenduaren artean, edo finantzabideen edo baliabideen jatorriaren artean, edo beste edozein gauza aipagarririk badagoen, jarraipen hori edo ordezkatze hori badagoela pentsatzeko bide ematen duenik, hala nola indarkeria edo terrorismoa babesteko jarrera.

Kontuan hartu behar da, halaber, 3.000 biztanletik gorako udalerrietan nahitaezkoa dela **gizonek eta emakumeek parekotasuna izatea hautagaitzetan,** halako eran non sexu bakoitza gutxienez %40 izanen baita zerrendan, bat eginik Emakumeen eta gizonen arteko berdintasun eraginkorrari buruzko martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoak Hauteskunde Araubide Orokorrari buruzko Lege Organikoan sartutako 44 bis artikuluarekin. Aginduak zehazten duenez, %40ko gutxieneko proportzioari eutsi behar zaio bost postuko tarte bakoitzean. Orobat, zerrendaren azken tarteak bost posturik ez duenean, emakumeen eta gizonen arteko parekotasun hori ahalik eta gehien hurbilduko da orekara, nahiz eta zerrenda osorako eskatzen den proportzioari eutsiko zaion. Gainerako udalerriei dagokienez, zerrenda paritarioak kontuan hartzen ahal dira hautagai-zerrendak eratzean.

Hautagai-zerrendak apirilaren 19tik 24ra bitarte aurkeztu behar dira, biak barne, zein bere Eskualdeko Hauteskunde Batzordean. Kasu guztietan, aurkezpen-idazkiak honako hauek jaso behar ditu:

a. Argi eta garbi adierazi behar dira alderdiaren, federazioaren, koalizioaren nahiz talde sustatzailearen izena, siglak eta ikurra.

b. Hautagaien izen-deiturak (aukeratu beharreko karguak adina), baita ordezkoenak ere, hala badagokio. Ordezkoei dagokienez, esan beharra dago ez direla derrigorrezkoak. Ordezkoak sartzea erabakiz gero, ez dira 10 baino gehiago izanen.
Adierazi beharko da zein ordenatan joanen diren hautagaiak, eta, hala badagokio, ordezkoak ere bai.

c. Hautagaiek hautagai-zerrenda onartzen dutela dioen aitorpena.

d. Hautagaiak hautagarriak direla egiaztatzen duen dokumentua.
Horri dagokionez, esan behar dugu ezen, azken udal-hauteskundeetan bezala, hautagarriak izan daitezkeela, Espainiako herritarrekin batera, Espainiako nazionalitatea ez izanik ere, Europar Batasuneko herritar izaera duten eta Espainian bizi diren pertsonak, eta, halaber, itun bitartez beren herrialdeko udal-hauteskundeetan espainiar herritarrei hautagai izateko eskubidea ematen dieten herrialdeetako herritarrak ere. Horrenbestez, Hauteskunde Batzorde Zentralak berak emandako jarraibideen arabera, komenigarria da batzuek eta besteek aurkeztu beharreko dokumentuak adieraztea.

1.- Espainiako herritarrei dagokienez:

- Hautagai bakoitzaren nortasun-agiriaren fotokopia soila.
- Hautagai bakoitzak paper arruntean sinatutako idazkia, non zinpean aitortuko baitu ez duela inolako ezgaitasunik hautagai izateko, eta ez dagoela hautatua ez izateko arrazoirik. Halaber, berariaz onartu beharko du bere hautagaitza.
- Aipatu idazkia idazki bakar bat izan daiteke, hautagai guztiek sinatua, edo hautagaiek sinatutako idazki bana. Bietan ere, onartuko da idazki bakar batean nahiz bakoitzak bere idazkian egitea aipatutako zinpeko adierazpenak eta hautagaitzaren onarpena.

2.- Europar Batasuneko herritarrei dagokienez eta, Espainian bizi izanda, beren herrialdeko udal-hauteskundeetan espainiar herritarrei hautagai izateko eskubidea ematen dieten herrialdeetakoak diren herritarrei dagokienez.

- Hautagaiaren nortasuna egiaztatzen duen dokumentuaren fotokopia arrunta.
- Hautagaiak sinatutako adierazpen formala, non jasoko baitira: hautagaiaren nazionalitatea, Espainian duen helbidea, hautagaiak ez duela gabetua bere jatorriko Estatuan hautagai izateko eskubidea, eta jatorrizko herrialdean izan duen azken helbidea.
- Espainian hauteskundeetan botoa emateko eskubidea gauzatu nahi duela adierazitakoarekin bat, hautesle-erroldan izena emana duela egiaztatzen duen ziurtagiria.

e. Hautesle-elkarteen kasuan, horiek sustatzen dituztenen egiaztagiria (horien kopurua arestian aipatu dugu).

f. Hautesle-elkarteen kasuan, hautagai-zerrendaren ordezkarien izendapena. Ordezkariaren eginkizunak izanen dira:

- <u>Hauteskunde-mahaietarako artekariak izendatzea eta akreditatzea.</u> Izendapena hauteskundeak baino hiru egun lehenago arte egin daiteke. Artekaria izateko, hauteslea izan eta hautesle-erroldan izena emanda egon behar da. Ez da nahitaezkoa

izanen izena emanda egotea beren eginkizunak beteko dituzten hauteskunde-barrutiko erroldan.

Hauteskunde Batzorde Zentralaren urtarrilaren 23ko 1/2019 Jarraibidearekin bat, zeina artekarien botoari buruzkoa baita hauteskunde-prozesu batzuk batera egiten diren kasuetan, artekariak zer mahaitan dauden akreditaturik, horretan eman beharko dute botoa, betiere deitutako prozesu guztietan bozkatu behar duen hauteskunde-barrutiaren barnean badago mahai hori, eta hori betetzen ez bada prozesuetako batean, ordea, posta bidez bozkatu beharko du guzti-guztietan.

- Ahalduna izendatzea, hautagaitzaren ordezkaritza izan dezan hauteskundeetako ekitaldietan eta operazioetan (adinez nagusi den edozein herritar izan daiteke ahalduna, baldin eta bere eskubide zibil eta politikoak indarrean baditu).

Hautesle-elkarteek, hautagai-zerrenda aurkeztu eta hurrengo bi eguneko epean, taldearen administratzailea izenda dezakete Probintziako Hauteskunde Batzordearen aitzinean. Kargu hori adinez nagusi den edozein herritarrek bete dezake, eskubide zibil eta politikoak indarrean baditu.

1/2003 Lege Organikoaren bosgarren artikuluan xedatutakoari jarraikiz, ezin izanen dira hauteskunde-artekari izendatu kondenatuak izan direnak epai bidez, hura irmoa ez izanik ere, matxinada edo terrorismo delituengatik nahiz Estatuko instituzioen aurkako delituengatik, baldin eta epaiak, zigor-legedian ezarritako baldintzetan, hautagai izateko eskubidea gauzatzeko gaitasungabetzea ezarri badie.

Hautagaitzaren ordezkaria ere izan daiteke administraria. Haren eginkizuna da hautagaitzaren kontabilitatea eramatea hauteskunde kanpainan, Kontabilitatearen Plan Orokorrarekin bat, kanpainan egin gastuengatik ematen diren dirulaguntzak lortzeko geroago.

Administrariek banku kontu bat ireki behar dute, hauteskunde kanpainako funts guztiak hor sartzeko, eta, haren bitartez, administrariak ordainketa guztiak eginen ditu. Probintziako Hauteskunde Batzordeari jakinarazi beharko zaio kontua ireki dela, ireki eta hurrengo hogeita lau orduko epean. Hauteskundeak egin eta ehun egunetik ehun eta hogeita bostera bitarteko epean (irailaren 5etik 30era), alderdiek, koalizioek edo elkarteek, dirulaguntzak jasotzeko betebeharrak konplituak badituzte edo aurrerapenak eskatuak badituzte dirulaguntzen kargura, kontabilitate zehaztua eta dokumentatua aurkeztuko dute modu telematikoan Kontuen Auzitegian, hura fiskalizatzeko eta gero kasuan kasuko dirulaguntza ordaintzeko.

Apirilaren 26an argitaratuko dira NAOn aurkeztutako hautagaitza guztiak.

Maiatzaren 2an argitaratuko dira, NAOn ere, onartutako hautagaitzak.

HAUTESKUNDE GASTUAREN MUGA

Garrantzitsua da kontuan izatea zein den hauteskunde gastuaren muga eta zer zehapen ezar daitekeen hura gainditzeagatik.

Hauteskunde-barruti bakar batean aurkezten diren hautesle-elkarteak edo alderdi txikiak daude muga horiek ukituta nagusiki, zeren, hauteskunde gastuaren gehieneko muga kalkulatzeko, 0,11rekin biderkatu behar baita biztanle kopurua. Muga orokor horren barnean, sartuta daude kanpoko publizitatearen gastuak eta prentsa eta irratiaren publizitatearenak, zeinek ezin izanen baitute gastuen gehieneko mugaren %20 gainditu.

Muga horiek %10 edo gehiago gainditzea oso arau-hauste astuntzat jotzen da, astuntzat %3tik %10era bitarte gainditzen bada, eta arintzat, %1etik %3ra bitarte gainditzen bada. Arau-hauste horiek 50.000, 25.000 edo 5.000 euroko isunak ekarriko dituzte gutxienez, hurrenez hurren.

Halaber, kontuan hartu behar da hauteskundeetan lortutako emaitzen arabera jasotzen diren dirulaguntzak (270,90 euro hautatutako zinegotzi bakoitzeko eta 0,54 euro lortutako boto bakoitzeko) ezin dira handiagoak izan aplikatu beharreko gastu muga baino.

Ondoko estekan argibide gehiago daude ikusgai gai horren inguruan.

http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/documentos/FolletoTCuGastosElectorales.pdf

Bestalde, gogoan izan behar da Toki Administrazioaren uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legearen 376. artikuluak (Nafarroako Toki Administrazioa Berrantolatzeko otsailaren 4ko 4/2019 Foru Legeak ematen dion idazketari jarraiki) honakoa aurreikusten duela: hautesle-elkarteak elkartzeko aukera dutela, Eskualdeko Batzordeko kideen izendapenaren ondorioetarako, eskualdeak legegintzaldi honetan eratuko balira. Udal hauteskundeak egin baino lehen jakinarazi behar zaio elkartzeko asmo hori Hauteskunde Batzordeari, idatziz.

2.- UDALAREN BETEBEHARRAK HAUTESKUNDE PROZEDURAN

- Hauteskunde-kanpainako ekitaldiak antolatzeko lokal ofizialak eta doako erabilerako leku publikoak gordeko dituzte (eskualdeko hauteskunde-batzordeari jakinarazi behar zaio apirilaren 5etik 14ra bitartean), baita kartelak paratzeko doako leku bereziak ere (eskualdeko hauteskunde-batzordeari jakinarazi behar zaio apirilaren 5etik 11ra bitartean).

- Udalek zerbitzu bat eduki behar dute martxan kasuan kasuko udalerrian indarra duten hauteskunde zerrendak kontsultatzeko, zortzi eguneko epean, apirilaren 10etik 17ra. Baliabide informatikoen bidez egiten ahalko da kontsulta, interesduna identifikatu ondoan, edo hauteskunde-zerrendak jendaurrean paratuz, beharrezko baliabide informatikoak eduki ezean.
  Epe horretan, edozeinek erreklamazioa egiten ahal dio Hauteskunde Erroldaren Bulegoko probintziako ordezkaritzari bere erroldako datuen inguruan. Udalen bitartez egin daitezke erreklamazio horiek, zeinek kasuan kasuko ordezkaritzara igorriko baitituzte segituan.

- Hauteskunde-mahaiak osatuko dituzte apirilaren 29tik maiatzaren 3ra bitartean, zozketa publiko bitartez eta eskualdeko hauteskunde-batzordeak gainbegiratuta.
- Udalek behar bezala seinaleztatu behar dituzte hauteskunde atal eta mahai bakoitzari dagozkion lokalak.

3.- HAUTESKUNDE KANPAINA

Hauteskunde-kanpainak hamabost egunez iraunen du, ostirala den maiatzaren 12ko gauerdiko zeroetatik ostirala den hil bereko 26ko gauerdiko hogeita lauak arte. Epe horretatik kanpo, debeku da ezein hauteskunde-propagandaren ekintzarik egitea.

4.- HAUTESKUNDE MAHAIAK ERATZEA, BOZKATZEA ETA ZENBAKETA

Hauteskunde-mahaia maiatzaren 28ko goizeko zortzietatik zortzi eta erdietara eratuko da, honako hauekin: mahaiburua, mahaikideak eta hautagaitzetako ordezkariek behar bezala akreditatutako artekariak.

Mahaia eratzeko akta zortzi eta erdietan bete beharko da.

Bozketan, une oro, bi mahaikide egonen dira.

Bozketa goizeko bederatzietan hasiko da, eta arratsaldeko zortziak arte iraunen du, etenik gabe.

Botoa sekretua da, eta hautesleak aurkeztu diren hautagai-zerrenden artean aukeratu beharko du.

Hauteskunde-mahaietan egiten den zenbaketa publikoa da, eta zenbaketa horren akta bete behar da, hauteskunde-legediak ezarritako terminoetan.

Eskualdeko hauteskunde-batzordeak izanen du zenbaketa orokorra eta hautagai-hautetsien izendapena egiteko eskumena.

Argibide gehiago nahi izanez gero, Federazioaren web orrian jaso dezakezue (https://www.fnmc.es/eu/) "2023ko Udal eta Kontzejuetako hauteskundeak" izeneko atalean. Bertan, hauteskunde-egutegia aurki daiteke, bai eta hauteskundeei buruzko hainbat informazio ere, unean-unean eguneratuko dena.